

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

Mauri Kunnaksen kuvakirjojen käyttö musiikkileikkikoulun motivaatiovälineenä

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikki- ja draamainstituutti
Musiikin koulutusohjelma
Varhaisiän musiikkikasvatus
Opinnäytetyö
Kevät 2015
Sari Kaihola

Lahden ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma

KAIHOLA, SARI: Mauri Kunnaksen kuvakirjojen käyttö
musiikkileikkikoulun motivaatiovälineenä

Varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnäytetyö, 26 sivua, 2 liitesivua

Kevät 2015

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössäni pohdin kuvien käyttämistä musiikkileikkikoulun motivaatiovälineenä. Syvennyn erityisesti Mauri Kunnaksen kuvakirjojen kuviin. Kerron kuvan merkityksestä ja sen historiasta, siitä, kuinka kuva muuttuu vähitellen musiikiksi musiikkileikkikoulussa ja saa innostettua lapsen mukaan toimintaan.

Kerron Mauri Kunnaksesta ja hänen laajasta tuotannostaan lastenkirjailijana. Keskityn työssäni nimenomaan Kunnaksen kuvitukseen, en niinkään hänen satukirjojensa teksteihin. Kertooko kuva todellakin enemmän kuin tuhat sanaa?

Asiasanat: musiikkileikkikoulu, motivaatioväline, Mauri Kunnas, kuvakirja, kuvien käyttö

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Music

KAIHOLA, SARI:

The use of Mauri Kunnas' pictures as
a motivational tool in a music school

Bachelor's Thesis in Early Childhood Music Education, 26 pages, 2 pages of
appendices

Spring 2015

ABSTRACT

This thesis reflects on the use of pictures as a motivational tool in a music school for small children. Special attention is given to the images from Mauri Kunnas' picture books. The meaning and history of an image is explained, as well as the process of how the image little by little is converted into music in a music school, and inspires the child to take part in the activities. Mauri Kunnas and his extensive output as a children's writer is also covered in this thesis. The focus in the thesis is in the illustrations of Kunnas, not so much the texts. Does a picture truly say more than a thousand words?

Key words: music school for small children, a motivational tool, Mauri Kunnas, use of pictures, use of picture books

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	KURKISTUS KUVAN JA KUVAKIRJAN HISTORIAAN	3
2.1	Kuvakirjan historiaa	3
2.2	Mitä kuva kertoo	4
3	KUVAKIRJOJEN KÄYTTÖ MUSIIKKILEIKKIKOULUSSA	7
3.1	Musiikkileikkikoulu ja motivointi	7
3.2	Kuinka käyttää kuvakirjaa musiikkileikkikoulussa	7
4	MAURI KUNNAS	10
4.1	Henkilöhistoriaa	10
4.2	Tuotanto	11
5	KUVASTA MUSIIKIKSI	14
5.1	Liikenneuhka-kuva	15
5.2	Lintujen muutto -kuva	18
5.3	Kuvituksen merkitys	20
6	YHTEENVETO	22
	LÄHTEET	24
	LIITTEET	27

1 JOHDANTO

Mauri Kunnaksen kuvakirjat ovat kiehtoneet niin lapsia kuin aikuisiakin vuosikymmenien ajan – samoin minua. On ihmeellistä, kuinka sukupolvi toisensa jälkeen tarttuu näihin kirjoihin. Kunnas on pysynyt hyvin ajan hermolla ja tuonut historiallisetkin aiheet lähelle lapsen maailmaa.

Pääasiassa Kunnaksen kirjat ovat harmittomia ja turvallista luettavaa. Tehokeinoina on kuitenkin käytetty esimerkiksi terävähampaisia hahmoja, jotka saattavat pelottaa perheen pienimpiä katselijoita. Kuvissa on paljon ajatuksia ja tunteita herättäviä yksityiskohtia, jotka tempaavat mukaansa. Ne kestävät lukemista ja katsomista yhä uudelleen. Mauri Kunnaksen luomien hahmojen pohjalta on jatkettu tuotekehittelyä muun muassa koulutarvikkeisiin, astioihin ja makeisiin, mutta fyysinen kirja on pitänyt yhä pintansa. Kunnas on tässä suhteessa tehnyt hienoa työtä, sillä e-kirjan sijaan yhä useammassa perheessä ostetaan näitä kuvakirjoja kotiin ja lahjaksi.

Lapsi haluaa kuulla samaa satua tai laulua yhä uudestaan. Se on hänelle tuttu ja turvallinen – lapsi muistaa hyvinolontunteen. Mauri Kunnaksen kirjat olivat osa myös minun lapsuuttani. Olen löytänyt ne aikuisiällä uudelleen, mutta katson niitä tietenkin nyt eri tavalla kuin lapsena. Nähdessäni vuosien tauon jälkeen muun muassa kuvan silkkiuikusta kantamassa poikasiaan (*Hullunkurinen lintukirja*), koen saman iloisen tunteen kuin lapsuudessani. Siinä voidaan puhua kuvan todellisesta vaikutuksesta. Aivan kuin vuosia ei olisikaan ollut tässä välissä!

Kuvalla on valtavasti mahdollisuuksia niin hyvässä kuin pahassa. Kuvalla voi opettaa, kertoa ja laajentaa maailmankuvaa, mutta valitettavasti sillä voi myös välittää vääränlaisia viestejä esimerkiksi kauneusihanteista. Aikuisen kannattaa olla myös kriittinen sen suhteen, mitä kuvia ja kuvakirjoja lapsille tarjoo. Osa Kunnaksen kirjojen kuvista käy mielestäni paremmin hiukan isommille lapsille. Pahaa esittävät hahmot saattavat pelottaa perheen pienimpiä.

Koska itse olen kiinnostunut kuvakirjoista, olen käyttänyt niitä myös työssäni musiikkileikkikoulun opettajana. Musiikkileikkikoulussa käytetään useasti motivaatiovälineitä, jotta lapsi saadaan innostettua opetettaviin asioihin. Pohdin opinnäytetyössäni, miksi käyttäisin juuri Mauri Kunnaksen kuvakirjoja

musiikkileikkikoulussa. Keskityn itse kuvaan ja sen avaavaan maailmaan, en valmiiksi kirjoitettuun satuun. Haluan jättää tilaa lasten mielikuvitukselle ja kysymyksille. Toivon, että myös lukija innostuu kokeilemaan rohkeasti kuvakirjoja sekä kuvan ja musiikin yhdistämistä.

2 KURKISTUS KUVAN JA KUVAKIRJAN HISTORIAAN

Kuvakirja on maailman paras väline yhteiseen, herkistyneeseen, vahvaan hetkeen. Tarinalla ei ole niin merkitystä, mutta kuvilla on. (Rättyä & Raussi, 2001, 22.)

2.1 Kuvakirjan historiaa

Jo 1940-luvulla julkaistiin runsaasti kuvakirjoja. Tuona sodanjälkeisenä aikana tutustuttiin kuvakirjaan, joka suosi murrettuja värejä. 1950-luvulla ilmestyi eräs tärkeimmistä suomalaisista kuvakirjoista, joka toimi myös modernismin läpimurtona: 1952 Tove Janssonin *Kuinkas sitten kävikään?* Häneltä ilmestyi 1960-luvulla myös *Kuka lohduttaisi Nyytiä?*, mutta muutoin kuvakirjakausi oli rauhallinen. Kuvakirjojen alueella oli 1970-luvulla jonkin verran toimintaa, mutta 1980-luku oli kaikkien vuosikymmenien joukossa runsauden sarvi, josta todellakin tulvi upeita kuvakirjoja. (Rättyä & Raussi, 2001, 28–30.)

1980-luvulla kuvakirjat olivat komeasti esillä sanoma- ja aikakauslehdissä, kun kuvakirjat saivat toimia lukuisten lastenkirjasivujen kuvituksena. Elettiin kuvakirjojen kultakautta. (Rättyä & Raussi, 2001, 51.)

Kuvakirjojen tutkimusta on julkaistu koko 1990-luvun ajan. Vanhoja kuvakirjoja on vaikea löytää, sillä ne on kirjaimellisesti luettu puhki. 1990-luvulla ilmestyi muun muassa pienille lapsille suunnattu Maikki Harjanteen *Minttu*-sarja ja Mauri Kunnaksen tuottelias ura jatkui, 1992 ilmestyi *Koirien Kalevala*. Lama aiheutti ostovoiman vähenemisen, ja samalla myös lastenkirjojen menekki pieneni.

Kuvakirjojen painosmäärät olivat 1980-luvulla aivan valtavat. Vaikka määrät ovat pienentyneet huippuajoista, on Suomi yhä yksi johtavista maista suhteutettaessa kuvakirjojen määrää väkilukuun. ”Lasten kuvakirjataide on rikas alue, jossa löytyy paljon katseltavaa, katsottavaa, nähtävää ja tutkittavaa. Kohdetta voi tutkiskella monin tavoin, niin yksityiskohtaisesti tarkastellen kuin koko kuvalliseen ilmaisuunkin verraten, teorioihin pohjaten tai assosioiden.” (Rättyä & Raussi, 2001, 7–27.) Kuvakirja itsessään on taideteos, mutta toimii myös samalla taidekasvattajana.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun viestinnän koulutusohjelmasta valmistunut Katri Järvenpää tutki kuvakirjoja opinnäytetyössään ”Lasten kuvakirjan kuvitus ja taitto”. Järvenpää tutki lastenkirjan historiaa: Zacharias Topelius nosti suomalaisen lastenkirjallisuuden tasoa, ja hänen vaimostaan Emilie Topeliuksesta tuli Suomen ensimmäinen lastenkirjakuvittaja. Rudolf Waldemar Åkerblomin kuvittama *Kuvia Suomen lasten elämästä* on taasen ensimmäinen suomalainen monivärikuvakirja. Järvenpää on pohtinut työssään, kuinka määritellään kuvakirja: Riittääkö yksi kuva, jossa on vähän tekstiä, vai tuleeko kuvan ja tekstin täydentää toisiaan. (Järvenpää, 2011, 10–14.)

2.2 Mitä kuva kertoo

Kuva on edeltänyt kirjoitusta ihmiskunnan historiassa. Kuvista voi saada irti paljon informaatiota, jos osaa analysoida ja tulkita niitä. Taideteoksissa on esimerkiksi historiallista tietoa, mutta myös sarjakuvat ja mainokset kertovat omasta ajastaan. Kuvat suorastaan viettelevät, houkuttavat mukaansa ja herättävät erilaisia tunteita. Etenkin lapset ja nuoret voivat joutua kuvien harhauttamiksi. Jos on kuitenkin oppinut tulkitsemaan kuvia, voi niistä löytää paljon iloa, joka toimii innoituksen lähteenä.

Kuvittajan tehtävänä on muuttaa näkyväksi kuvaksi sanalla ilmaistu fantasia. Hän, kertojan kanssakuvittelija, tekee kuvitelmat ja unelmat toisesta todellisuudesta näkyviksi katsojalle. Kuvakirja on jokaisen sisäinen prosessi ja elämys. (Rättyä & Raussi, 2001, 95.)

Kuvien ja sanojen ilmaisukeinot ovat erilaisia, molempia tarvitaan täydentämään toisiaan. Kuvien sisältöä voidaan kääntää sanoiksi, mutta joskus sisällöille ei kuitenkaan löydy sanoja. Myös iästä ja omasta kokemusmaailmasta riippuu, kuinka asiat ymmärretään. Jos kuvan sisältö liittyy ihmisen omaan elämään, kuvasta tulee merkityksellinen. Katri Järvenpää kertoo opinnäytetyössään, että kuvittaja voi rikastuttaa ja tukea tekstiä tai antaa kuvan elää omaa elämäänsä. Jos kuvittaja ja kirjoittaja ovat sama henkilö, yleensä kuvan ja tekstin välisiä konflikteja ei pääse syntymään. (Järvenpää, 2011, 16.)

”Paras tapa avata vuoropuhelu teoksen ja katsojan välille on käynnistää keskustelu. Pienetkin lapset ovat valmiita siihen. Opettajan kannattaa ensin antaa

tilaa katsojien ajatuksille ja tunteille ja osallistua keskusteluun vasta sitten, kun tarvitaan lisätietoja.” (Forsman & Piironen 2006, 29–30.)

Koska lapsen kielen oppimisen herkkyyskausi ulottuu kymmenenteen ikävuoteen asti, hänen tulisi saada kuulla paljon puhetta. Sanavarasto laajentuu sitä mukaa, kun lapsi kuulee merkitysyhteyksissä olevia sanoja ja puhetta etenkin ennen toista ikävuottaan. Kaksivuotiaiden sanavarastojen määrissä on suuria eroja.

Kolmivuotias käyttää jo useampisanaisia lauseita ja voi oppia yli kymmenen uutta sanaa päivässä. Neljävuotiaan sanavarastoon kuuluu jo yli tuhat sanaa, ja lapsi osaa käyttää 5–6-sanaisia lauseita. Neljävuotias on utelias tietämään asioista enemmän, joten se on miksi-kysymysten huippuaikaa. 5–6-vuotiaat hallitsevat yli 2000 sanaa ja puhuvat sujuvasti vaativissakin tilanteissa. (Aaltonen, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén, 1998, 137–154.)

Kuvallinen ajattelu on moniulotteinen asia, jossa esimerkiksi opetellaan ymmärtämään ja tulkitsemaan kuvaa. Vähitellen lapselle kehittyy herkkyys nähdä, oivaltaa ja sanallistaa kuvasta syntyneitä ajatuksiaan. Opettaja voi auttaa lasta havainnointiin johdattelevilla kysymyksillä. (Forsman & Piironen 2006, 112.) Olen työni kautta huomannut, kuinka äärettömän nokkelia jo pienetkin lapset ovat. Inspiroivasta kuvasta lapsi voi saada opettajan avustuksella paljon irti. Kuvakirjan tutkiminen ja siitä yhdessä keskusteleminen on yksi hienoimmista hetkistä lasten kanssa. Tuolloin kaikki ovat läsnä juuri siinä hetkessä ja aikuinenkin rauhoittuu oikeasti kuuntelemaan, mitä ajatuksia kuva pienessä ihmisessä herättää.

Lahden ammattikorkeakoulusta valmistunut musiikkipedagogi Päivi Ilkka tutki opinnäytetyössään kuvallisen ilmaisun mahdollisuuksia musiikkileikkikoulussa. Päivi Ilkka on kiinnostunut kuvataiteen monipuolisesta käyttämisestä musiikkileikkikouluituneilla ja luottaa kuvan voimaan. Hän maalasi omia aktivointikuvia musiikkileikkikouluun ja kokeili niiden toimivuutta lasten motivoinnissa. Päivi Ilkan mielestä mielekkäintä on, jos kuvaan yhdistetään jokin aiheeseen liittyvä laulu tai muu toiminto. Kuuntelun lisäksi tulee tarjota lapsille myös visuaalista informaatiota. Lapsen voi olla myös helpompi ilmaista tunteitaan kuvien avulla – aina ei osaa sanoa, mikä mieltä painaa. Se, mitä lapsille tarjotaan, riippuu hyvin paljon opettajan omista mieltymyksistä. Jos kuvien käyttö on

opettajalle vierasta, hän luultavammin jättää ne mahdollisuudet kokeilematta. Päivi Ilkalla on ollut positiivisia kokemuksia kuvien käytöstä omassa työssään. (Ilkka, 2013.)

3 KUVAKIRJOJEN KÄYTTÖ MUSIIKKILEIKKIKOULUSSA

Oli lintu ja pieni laulu ja pihalla pieni puu. Tuli siitä linnunlaulu ja linnun laulupuu. (Loru: Kaija Pakkanen. Ollaranta & Simojoki, 1989, 14.)

3.1 Musiikkileikkikoulu ja motivointi

”Musiikkikasvatus on elämänikäinen prosessi, johon ratkaisevasti jättävät jälkensä lapsen ensimmäiset musiikilliset virikkeet ja kokemukset. Varhaisiän musiikkikasvatuksen ensisijaisena tarkoituksena on musiikinrakkauden herättäminen. Lapsille soveltuvia toimintatapoja käyttämällä edistetään kokonaisvaltaista oppimista ja kasvamista musiikin avulla.” (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen & Mäkinen, 1993, 9.)

Motivointi tarkoittaa musiikkileikkikoulussa lähinnä lasten innostamista tunnin aiheeseen, ja sen avulla virittäytytään tähän hetkeen. Motivointivälineenä voisi olla esimerkiksi sen hetkiseen teemaan sopiva käsinukke tai jokin lelu. Opettajan motivointi johdattaa työskentelyyn: Näin saadaan lasten mielenkiinto heräämään, ja samalla pohjustetaan tunnin aihe. Lapselle syntyy turvallinen tunne, koska hän tietää, mitä tunnilla käsitellään.

Kielen kehittymisen ja keskittymiskyvyn paranemisen kannalta kuuntelulla on tärkeä rooli. Kuunteluun voi houkuttaa musiikki, laulu, loru, satu, liike tai kuva. Aistien herkistämällä ja tällaisella monipuolisella taidekasvatuksella voidaan rikastaa lapsen mielikuvitusta ja syventää lapsen tunne-elämää. (Alho, Hautsalo & Perkiö, 1992, 7.)

3.2 Kuinka käyttää kuvakirjaa musiikkileikkikoulussa

Useasti musiikkileikkikoulun tunneilla on jokin teema, joka kestää esimerkiksi kolme viikkoa, mutta on olemassa myös erilaisia tapoja. Selvennän, mitä se käytännössä tarkoittaisi. Jos minulla olisi auto-teema, ottaisin ensimmäiselle tunnille motivoinniksi pikkuauton. Se olisi lasten maailmaan liittyvä selkeä havainnointiväline, jotta he tietäisivät, mitä aihetta käsitellään. Kaiken tunnilla tapahtuvan toiminnan sitoisin jollakin tavalla autoiluun. Tämä ei suinkaan tarkoita sitä, että kaikkien kappaleiden täytyisi olla autolauluja, vaan autoilu olisi siellä yleisenä punaisena lankana, joka pitää tunnin koossa. Saman aiheen ympärillä

toimitaan sitten useampi viikko, mahdollisesti jotakin muuttaen. Mitä jos ottaisinkin Mauri Kunnaksen *Hurjan hauska autokirja* -kuvakirjan motivaatiovälineeksi?

Jo 1–2-vuotias lapsi kiinnostuu kuvakirjoista. Vähitellen hän oppii nimeämään asioita ja iloitsee, jos tunnistaa niissä jotakin tuttua. Sadut ovat tärkeä osa lapsen maailmaa ja mielikuvituksen kehittymistä. Vähitellen lasta voi aktivoida liikkumaan taitojensa mukaan satujen ja musiikin pohjalta. Lukemalla ja keskustelemalla voidaan vahvistaa lapsen käsitteiden hallintaa ja kielellistä valmiutta. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen, 1993, 42–48.)

Opinnäytetyössään Päivi Ilkka on käsitellyt toiminnallisia kuvallisia työtapoja, joiden tarkoituksena on muskaritoiminnan tukeminen kuvien avulla. Hän jaottelee kuvalliset työtavat seuraavasti: opettajan kokoamat kuvat, lorupussi, soitinbingo, kuvakirjat ja aktivointitaulut. Opettajan kokoamilla kuvilla Ilkka tarkoittaa opettajan tunnille keräämiä kuvia, joilla voidaan muun muassa ilmentää lapsen mielentilaa. Joskus lapsi ei osaa verbaalisesti ilmaista olotilaansa, jolloin hän voi valita valmiista kuvista sen, joka sillä hetkellä tuntuu parhaimmalta. Erilaisilla lehtileikkeillä, korteilla, valokuvilla ja kuvakorteilla voi selkiyttää myös laulujen sanoja. Laulujen opettelukin voi olla helpompaa ja mielekkäämpää, kun on selkeät kuvat mitä seurata.

Lorupussi on pussukka, jonka sisällä on erilaisia lorukortteja. Kortit voivat sisältää kuvan, jossa on siihen liittyvä loru tai loru ilman kuvaa. Päivi Ilkka on todennut työssään, että kuva auttaa paremmin lasta ymmärtämään lorun sisällön. Soitinbingo on periaatteessa kuten tavallinen numerobingo, mutta se toteutetaan soittimilla. Tässä voi käyttää mitä vain lapsille tuttuja muskarisoittimia. Lapset eivät näe soitinta, vaan kuulemansa perusteella tekevät valinnan.

Soitinbingokorteissa näkyy soittimen kuva sekä kirjoitettu soittimen nimi – tällä tavoin voi harjaannuttaa muun muassa useampaa aistia. Päivi Ilkan jaottelussa yhtenä osa-alueena ovat kuvakirjat. Hän kertoo, että niitä voi käyttää muskarissa toiminnan motivointina tai loppurentoutuksen satutuokiona. Ilkka yhdistää mielellään äänimaailmaa kuvakirjaan ja yhdistää kuvan tällä tavoin musiikin maailmaan. Päivi Ilkka on itse maalannut aktivointitauluja, joita hän käyttää lasten motivoinnissa. Hän yhdistää mielellään aktivointitauluun jonkin musiikillisen

tapahntuman tai lorun. Taulu on osa tunnin teemaa ja se aktivoi lasta toimintaan.
(Ilkka, 2013, 12–16.)

4 MAURI KUNNAS

Mauri Kunnas on nimi, brändi, joka on monelle tuttu, mutta kuka hän oikeasti on? Hän on lyönyt itsensä läpi esimerkiksi Pohjoismaissa, mutta silti harva suomalainen edes tietää minkänäköinen mies hän on.

4.1 Henkilöhistoriaa

Mauri Tapio Kunnas syntyi 11.2.1950 Vammalassa. Martta ja Martti Kunnaksen kolmas lapsi Mauri sai pian lempinimekseen Mølperi. Piirtäminen oli jo pienenä hänelle tärkeää: hän teki paljon sarjakuvia, joten välillä tuli paperipula.

Ensimmäisellä luokalla Kunnaksen tehtävänä oli piirtää kuva aiheesta syysilta, ja hän väritti taivaan tähdet vaaleansinisiksi. Tuolloin hän kohtasi ensimmäisen törmäyksen yhteiskunnan kanssa, koska opettaja ja oppilaat nauroivat tähtien olevan keltaisia. Mauri Kunnas on edelleen sitä mieltä, että tähdet ovat sinisiä, kuten kirjassa Kaikkien aikojen avaruuskirja. (Sonninen, 2009, 4–50.)

Mauri Kunnas valmistui graafikoksi vuonna 1975 Taideteollisesta korkeakoulusta. Kunnas on tehnyt lukemattoman määrän kuvakirjoja, mutta niiden lisäksi myös sarjakuvia ja pilapiirroksia. Vuosina 1976–1983 hän toimi pilapiirtäjänä Turun Sanomissa ja 1983–1985 Helsingin Sanomissa. Hän yritti päästä piirtäjäksi myös Aku Ankkaan vuonna 1973.

1977 Kunnas meni naimisiin Tarja Junnilan kanssa. Vaimo Tarja Kunnas on ollut useasti auttamassa miestä juonenkäänteiden ratkaisemisessa ja on ollut mukana uuden kirjan väritysvaiheessa. Heille syntyivät tyttäret Jenna vuonna 1983 ja Noora vuonna 1987. Perheeseen kuuluu myös kissa nimeltään Kille – koira he eivät ole koskaan omistaneet. Kirjailija pitää itseään kissaihmisenä, vaikka piirtääkin koiria.

Kunnas on käyttänyt lukemattomia työtunteja aihealueiden tutkimiseen ja tarkasteluun. Hän on matkustellut paljon perheensä kanssa ja kerännyt tietoa esimerkiksi intiaanien alkuperäisasumuksista. Aamulehti kirjoitti 20.12.2006 Viikingit tulevat! -kirjan ilmestyttyä: ”Mauri Kunnaksen yksi suurimmista ansioista lastenkirjailijana on siinä, että hän ei pidä turhaa meteliä arkistoissa ja kirjastoissa viettämistään tunteista.” (Sonninen, 2009, 176.)

Kunnas on saanut työstään useita kunniamainintoja, arvonimiä ja palkintoja. Esimerkiksi vuonna 1981 hän sai Kirjallisuuden valtionpalkinnon, 1989 Lastenkulttuurin valtionpalkinnon ja 1992 Suomalainen kuvakirja-palkinnon. Mauri Kunnakselle myönnettiin Pro Finlandia-mitali vuonna 2002. Minä, Mauri Kunnas-elämäkertakirja julkaistiin vuonna 2009, ja samana vuonna hänet valittiin Suomen rakastetuimmaksi nykyaiteilijaksi ja palkittiin Positiivisuuden elämäntyöpalkinnolla. (Sonninen, 2009, 171.)

4.2 Tuotanto

Mielikuvitus, piirtäjänkyvyt ja tekemisen vimma ovat Maurin mielestä lahjoja, joiden ansiosta hän on saanut tehdä työkseen rakkainta harrastustaan. (Sonninen, 2009, 54.)

Kuvakirjauran alkuvaiheissa Mauri Kunnasta vertailtiin englantilaiseen Richard Scarryyn. Samantyyllisiä piirteitä olikin, mutta Kunnas loi hahmojensa ympärille omaperäisen elämänpiirin. (Rättyä & Raussi, 2001, 43.) Ennen uuden kirjan aloittamista Mauri Kunnas tutkiikin Richard Scarryn kirjoja. Hän hakee niistä oikeaa tunnelmaa, jotta mielikuvitus lähtee liikkeelle.

Vuonna 1979 Kunnas julkaisi ensimmäisen kuvakirjansa Suomalainen tonttukirja. Suomalaisuuteen ja jouluun on pureuduttu useassa hänen kuvakirjassaan, kuten kansainvälistä menestystä niittäneessä Joulupukki-kirjassa (1981). Vuonna 1987 julkaistiin Kaksitoista lahjaa joulupukille, joka on myös käännetty useille eri kielille. 1995 Joulupukki ja noitarumpu ilmestyi kirjan lisäksi elokuvana. Kunnas oli todella uupunut kirjoittaessaan tätä kirjaa eikä ollut kovin tyytyväinen lopputulokseen. Häntä harmitti muun muassa se, että hän piirsi joulupukin kotikylän eri näköiseksi kuin aiemmissa kirjoissa. Jouluaiheeseen tuli täydennystä vuonna 1997 Koiramäen joulukirkko ja 2000 Koiramäen Martta ja Tiernapojat.

Mauri pitää koiraa peruseläimenä, jolle on helppo piirtää erilaisia ilmeitä. Koiran saa piirtää rauhassa minkä kokoiseksi, näköiseksi ja väriseksi tahansa, eikä kukaan ota kuonoihinsa. (Sonninen, 2009, 99.)

Koirat heräsivät eloon ja rupesivat seikkailemaan: ensimmäinen kansanperinnettä esittelevä kirja sijoittui maalaismaisemiin 1980 Koiramäen talossa. Sitä seurasivat

Koiramäen lapset kaupungissa 1982 ja Koiramäen talvi 1988. Nämä kaikki kolme teosta julkaistiin yhteisniteenä vuonna 1997 nimellä Mauri Kunnaksen Koiramäki.

Kunnasta harmitti Kalevalan kohtalo Suomessa, ja hän päätti tehdä asialle jotain. Teos Koirien Kalevala (1992) otettiin yleisön puolesta riemumielin vastaan. Kymmenen vuotta myöhemmin 2002 ilmestyi Seitsemän koiraveljestä, jota ostettiin ennätysmääriä. Kunnas pohti monta vuotta, uskaltaisiko hän ryhtyä muokkaamaan hänelle rakasta Aleksis Kiven Seitsemää veljestä. Alkuperäinen pokkariversio oli opiskeluaikoina hänellä aina mukanaan. Lopulta hän rohkaistui, ja niin kirjan hahmot muuntuivat koiriksi.

Kunnas on luonut monia unohtumattomia hahmoja, jotka seikkailevat toisinaan omissa kirjoissaan, mutta myös lisämausteena eri kuvissa. Yksi näistä on Herra Hakkarainen – uupumaton unissakävelijä. Tuo pukki sinisessä yöpaidassaan ja myssyssään lähti seikkailemaan teoksessa Yökirja. Herra Hakkarainen on alun perin tarkoitettu satunnaiseksi ohikulkijaksi. Suosion myötä tämä nukkuva hahmo kuitenkin herätettiin ja se pääsi päähenkilöksi. Mauri Kunnaksen mielestä on mukava piirtää kuviin tyypejä, jotka puuhaavat omia juttujaan välittämättä siitä, mitä muut kuvassa tekevät. Herra Hakkarainen siis sijoittuu kuvassa sinne, minne se mahtuu. Suosittu hahmo onkin saanut monta omaa kirjaa. 1999 ilmestynyt Hyvää yötä, Herra Hakkarainen on käännetty myös viroksi ja tanskaksi. Herra Hakkaraisen seitsemän ihmettä vuodelta 2008 on käännetty norjaksi, hollanniksi ja saksaksi.

Vuonna 2006 julkaistu Viikingit tulevat! löysi tiensä kansainvälisille markkinoille. Sitä on käännetty ainakin kymmenelle eri kielelle, muun muassa latviaksi, islanniksi, fääriksi ja serbiaksi. (Sonninen, 2009, 95–180.)

Mukana tuotannossa on yleissivistäviä aiheita ja historiallisia kertomuksia, jotka on tuotu lähelle tämän päivän lasta. Ne välittävät tietoa ja opettavat. Mielestäni Kunnas on saanut aiheet hyvin havainnollistettua lapsen maailmaan sopiviksi. Mikä mielikuvitusmaailma kirjailijalla onkaan! Tuotannosta löytyy jokaiselle jotakin. Aikuisena ymmärtää ja näkee kuvan asioita syvällisemmällä tavalla, joten sieltä löytyy aivan uusia näkökulmia, joita ei nuorempana ymmärtänyt olevan olemassakaan.

Savonlinnan Oopperajuhlat ovat tuottaneet kolme lastenoopperaa pohjautuen Mauri Kunnaksen kuvakirjojen aiheisiin: 2004 Jaakko Kuusiston säveltämä Koirien Kalevala, 2006 Jukka Linkolan säveltämä Hui kauhistus ja 2008 Markus Fageruddin säveltämä Seitsemän koiraveljestä. (Ahola & Nikulainen, 2010, 137–138.) Elokuva Joulupukki ja noitarumpu on myyty yli 30 maahan, minkä johdosta Kunnas on saanut Yleisradion vientipalkinnon.

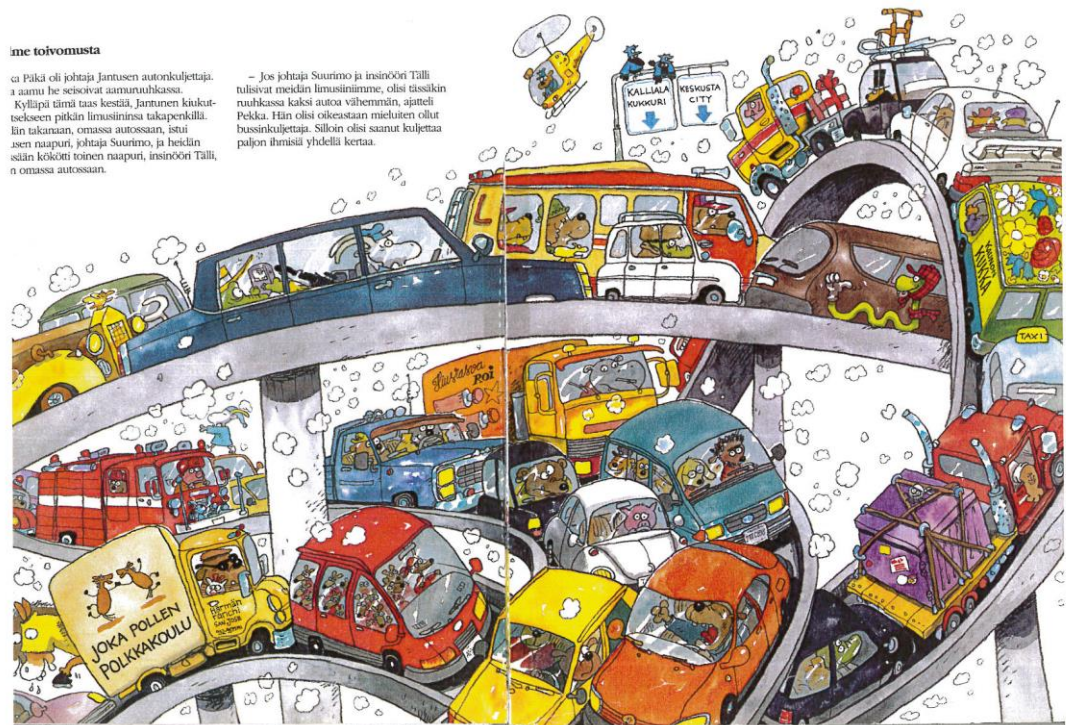
5 KUVASTA MUSIIKIKSI

Siirryn seuraavaksi pohtimaan sitä, miten kuvia voisi hyödyntää osana musiikkileikkikoulutunteja nimenomaan lasten motivoinnin kannalta. Mauri Kunnaksen tuotanto on valtava, ja ensin kannattaa rajata materiaali huolella. Otanko käsittelyyn yhden kirjan vai vain yhden kuvan? Koska kirjoja on todella paljon, olisi mahdollisuus tehdä vaikka koko vuoden kestävä teema perustuen Kunnaksen kirjoihin. Eri juhlapyhien ja historiallisten aiheiden ympärille on jo tehty kuvakirjoja, joten rohkeasti kokeilemaan. Opettajan on kuitenkin hyvä tutustua ensin itse käsiteltävään materiaaliin, jotta on valmis vastaamaan kuvasta herääviin kysymyksiin.

Otan käsittelyyn yhden kuvan kirjasta *Hurjan hauska autokirja* (liite 1). Parhaiten kirjan kuva toimii pienessä ryhmässä, jolloin kaikki voivat kerääntyä esimerkiksi peitteelle tutkimaan kuvaa. On tärkeää, että opettaja antaa tilaa lapsien ajatuksille (lapsilähtöisyys) ja tarvittaessa ohjaa keskustelua eteenpäin. Kuvan asioita voi pilkkoa pienempiin osiin, kuten minkälaisia autoja lapset tunnistavat tai mihin piirroshahmot ovat matkalla. Jos haluaa opettaa lapsille värejä, löytyy kuvasta paljon eri elementtejä lähteä tutustumaan niihin. Kuva kantaa ja siitä riittää pohdittavaa usealle tunnille, vain mielikuvitus on rajana. Kuvakirja itsessään on kokonaisuus, ja kuvat liittyvät edellisiin tai tuleviin kuviin: rohkenen kuitenkin irrottaa sieltä vain yhden kuvan tarkasteltavaksi musiikkileikkikoulun tunnille.

Kuva muuttuu vähitellen musiikiksi. Se inspiroi lasta ja aikuista. Joskus autot eivät kuitenkaan ole kiinnostavin asia, vaan eläimet: koirateema esimerkiksi on eräs helposti kuvasta kumpuava aihe. Musiikkileikkikoulussa käytetään työtapoina soittamista, laulamista, musiikkiliikuntaa, kuuntelua, loruttelua ja muita luovia ilmaisutapoja. Kerron seuraavassa kappaleessa esimerkkejä, kuinka kuvasta voi lähteä työstämään edellä mainittuja musiikillisia työtapoja.

5.1 Liikennuruuhka-kuva

Motivointi: Kuva kirjasta *Hurjan hauska autokirja* (Kunnas, 1993).

- Katsotaan kuvaa ja sen yksityiskohtia (Kulkuneuvot, eläimet, Herra Hakkarainen, Hämähäkki Heikki, Hemmo Huti jne.)
- Mitä ajatuksia ja kysymyksiä lapsilla herää?
- Jatkossa kuvasta pohdittaviksi: mitä värejä tunnistat, millainen on yleistunnelma, mitä tunteita on matkustajilla, mistä kukakin on tulossa ja minne he ovat matkalla

Yleensä pieni lapsi kaippaa enemmän liikkumista kuin paikallaan olemista. Hän saattaa alkaa luontaisesti jammailemaan kuullessaan rytmikästä musiikkia. Lapsen sisäinen syke on yleensä nopeampi kuin aikuisella, ja se on hyvä ottaa huomioon toimintoja suunnitellessa. Keho on musiikkiliikunnan tärkein työväline, ja sen käyttö sopii kaikille. Musiikkiliikunnassa on tavoitteena kehittää rytmitajua, keskittymis- ja koordinaatiokykyä, kontakti- ja kommunikointikykyä, reaktio- ja koordinaatiokykyä sekä liikunnallisia valmiuksia.

Perusliikuntana voisi olla kappale ”Minä pajjailen” (säv. Elina Laakso). Opettaja voi laulaa ja säestää: lapset lähtevät liikkumaan koirien tapaan. Mietitään yhdessä, millä eri tavoilla koirat voisivat liikkua ja kuinka ne käyttäytyvät.

Virikekeskusteluna voisi olla se, kenellä on kotona tai tutuilla on koira.

Kuvasta löytyy paloauto: ”Hälytysajoneuvot” (säv. Kaisa Eskonniemi) on oiva liikuntalaulu. Käteen voi ottaa näkymättömän autonratin tai maalata omat ratit vaikkapa kertakäyttölautasista. Autot voivat välillä kokoontua yhteen ja taas jatkaa vapaata ajelua ympäri tilaa. Kappale löytyy *Leikkitunti*-kirjasta niin nuottina kuin cd-muodossakin.

”Musiikkikasvatuksen avulla edistetään lapsen rytmistä kehitystä. Rytmitaju on osallisena monien taidollisten valmiuksien kehittymisessä, kuten luku- ja kirjoitustaidon oppimisessa.” (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen, 1993, 25.) Yhtenä tehtävänä voisivat olla rytmitaputukset: Jokainen lapsi saa sanoa kuvasta jonkin asian, ja taputetaan se yhdessä joko perussykkeessä tai sanarytmisissä. Taputuksia voi tehdä kehoon, lattiaan ja soittimilla. Loruttelu on myöskin yksi hyvä keino jatkaa kuvan työstämistä. ”Auto ajoi kilparataa, mittari näytti kuuttasataa, yksi pyörä putosi pois, yks, kaks, pelistä pois!” Loruttelussa havainnollistetaan samana pysyvää rytmin sykettä ja tempon vaihteluita leikinomaisesti. Tähänkin työskentelytapaan voi liittää soittimet tai leikkiliikkeet.

Kunnaksen kuva tuntuu pelkästään katsomalla hyvin elävältä, mutta millaisia ääniä siellä onkaan? Lasten kanssa voi tehdä äänimaisemaa, joko äänellä, omalla keholla tai soittimilla. Yleisten äänien lisäksi lapsi voisi valita kuvasta oman kulkuneuvon tai hahmon, jonka tuottamia ääniä hän ilmentää. Kun äänimaisemaa luodaan pelkästään omalla äänellä, voi sillä olla suuriakin vaikutuksia. Tämä on yksi keino rohkaista lasta kokeilemaan erilaisia äänenkäyttötapoja ja samalla tutustumaan omaan ääneen. Pienikin lapsi kykenee päristämään auton ääniä, vaikka ei osaisi puhua sanaakaan.

Kuvassa on paljon erilaisia autoja, kuten bussi. ”Bussilaulu” (englantilainen kansansävelmä) löytyy useista laulukirjoista, ja mukana ovat leikkiliikkeet. Kädet toimivat niin pyörinä kuin pyyhkijöinäkin. Samalla tavoin toimii ”Autolaulu” (suomalainen kansanlaulu), jossa lapsi pääsee leikkimään autonajajaa.

Lauluna tai soittolauluna voisi ottaa kappaleen ”Perheauto” (säv. Géza Szilvay). Kunnaksen kuvasta löytyy monia perhematkalla olevia autoilijoita, ja kappale kuvaa hyvin heidän tuntojaan. Koska autolauluja on yleensäkin valtava määrä, voi sanoituksista tehdä lorukortteja ja koota niistä lorupussin. Lorupussi kiertää lapselta toiselle, ja se jonka kohdalle pussi pysähtyy, saa nostaa sieltä yhden kortin. Aikuinen tai lapsi voi lukea autolorun.

Keltainen helikopteri osuu luultavammin jonkun lapsen silmiin: laulu ”Helikopteri” (säv. Markku Haavisto & Henry Stucki, san. Markku Haavisto) innostaa varsinkin isompia lapsia. Siinä tulee hauska sanamuunnos helikopteri-kolihepteri. Kappaleen voisi toteuttaa soittolauluna: millä soittimilla saisi aikaiseksi helikopterin ääniä?

Perheryhmissä voi toteuttaa koirateemaa useilla eri tavoilla. Jo pienilläkin lapsilla voi kokeilla liikuntaleikkiä ”Koiraräppi” (säv. Soili Perkiö, san. Hannele Huovi). Lapset ovat koiria, ja laulun A-osassa koiruudet saavat kävellä tai konttailla pitkin tilaa. B-osan Viisaat mäyräkoirat on kutsuhuuto kotiin: vanhemmat ovat konttausasennossa, ja pikkukoirat tulevat sinne koirankoppiin kotiin. Tämä laulun olen todennut toimivaksi, ja leikin varjolla opetetaan huomaamatta mm. musiikillista rakennetta. *Karvakorvan laulupurkki* -laulukirja ja -cd antavat selkeät esimerkkiohjeet toteutuksille. Sieltä löytyy muitakin koirateemaan käyviä kappaleita.

Koirateeman aikana vauvojen kanssa voi ottaa lorutellen ja laulaen jumppana kappaleen ”Konkkis” (suomalainen kansansävelmä). Ensin liikutetaan lapsen jalkoja hitaasti ja Sipu sapu -kohdassa nopeammin. Saman voi tehdä lapsen käsille. Musiikkileikkikoulussa käytetään käsitepareja erilaisten musiikillisten asioiden havainnollistamiseen. Tämän ”Konkkis” -lorun käsitepari voisi olla nopea–hidas, koska se tulee esiin siinä hyvin luontevasti. Vaikka asioita tehdään leikin kautta, tutustutaan musiikillisiin elementteihin jo pienestä pitäen.

5.2 Lintujen muutto -kuva

Nuoret kottaraiset lähtevät ensimmäiselle muuttomatkalleen ilman vanhempia ja keskellä yötä. Rohkeaa porukkaa, mutta mistä ne tietävät minne mennä? Sitä eivät tiedemiehetkään osaa selittää. Meikäläiset kottaraiset viettävät talvensa Länsi-Euroopassa, etenkin Englannissa

Motivointi: Kuva kirjasta *Hullunkurinen lintukirja* (Kunnas & Ikävalko, 1987).

Pohditaan kuvaa samalla periaatteella kuin liikeneruuhkaa. Tästä kuvasta ainakin minulle erottuvat ensimmäisenä linnut ja niiden vaatetus. Lasten kanssa voi jälleen miettiä, keitä ne ovat, mihin ne ovat matkalla ja minkä takia, mitä matkatavaroita niillä on mukana jne. Koska kuvitus on humoristinen, voi keskustella siitä, miten linnut luonnossa osaavat suunnistaa, tarvitsevatko ne karttoja ja miksi linnuilla ei ole oikeasti talvitakkeja.

Linnuista on keksitty monenlaisia lauluja erilaisiin käyttötarkoituksiin, joten materiaalia löytyy paljon. Kottaraiskuva toimii innoittajana, mutta laulut voivat

laajeta mihin lintulajiin tahansa. Loruja voi ottaa sellaisenaan välipaloina tunnilla tai tehdä niihin leikkiliikkeet. Seuraava loru toimii sormileikkinä tai liikkuen: ”Harakka hyppii maassa, västäräkki keikkuu kivellä, varpunen nokkii katolla. Kissa nostaa selkää, kaikki linnut pelkää. Tuolla ne jo lentää omaan pieneen pesään.” (Ollaranta & Simojoki, 1989, 15.) Perinteinen laulu ”Kolme varista” (suomalainen kansanlaulu) sopii sormileikiksi, jossa voi laulamisen lisäksi harjoitella laskemista. ”Tii ja Tyy” (säv. Anna Sammalkorpi) on selkeä (so-mi) käsileikkilaulu. Kädet ovat lintuja Tii ja Tyy.

Rouva Silkki Uikkunen otti selkään poikasen, uida viiletti kohti pesää. Poikanen katseli kaunista kesää. (Karjalainen, 1982.)

Rentoutuksena, kuunteluna tai soittokappaleena voi olla ”Pii, pii, pikkuinen lintu” (suomalainen kansanlaulu). Iloisen reipas ”Peipposen pesä” (säv. Usko Kemppi) kertoo peipon pesäpuuhista ja kuoriutuvista pienistä poikasista. Rytmimunat ovat sopivat tähän kappaleeseen. Kunnaksen kuvassa kottaraiset ovat tehneet kodin koivuun, kuten laulun peippo. Kappaleessa päädytään saapuvaan syksyyn, jolloin poikaset kasvavat ja oppivat lentämään: olisiko kuvan kottaraisten naapuripuussa peipposperheen pesä?

Vaatetuksesta ja matkatavaroista saa luotua monia kokonaisuuksia, ja tuntia voi ohjata sitä kautta eteenpäin. Piiritanssina voi toimia ”Muotilaulu” (säv. Soili Perkiö, san. Hannele Huovi), jossa käydään ostamassa niin hattuja kuin karkkiakin. Ensin kävellään ostoksille piirin keskustaa kohti ja peruutetaan takaisin. Omalla paikalla joko taputellaan, tömistellään tai maikutellaan – riippuen siitä, mitä ollaan ostamassa. Tämä toimii sekä perheryhmissä että leikkiryhmissä. Kuvasta saisi helposti innoitusta myös matkailuun. Lasten kanssa voidaan pohtia, minne linnut ovat matkaamassa. Nämä linnut ovat ilmeisesti suuntaamassa kohti Englantia. ”Matkalaulu” (säv. Peter Ohls) on tuttu minunkin lapsuudestani, ja siinä pääsee pieneen kielikylpyyn. Laulussa opetellaan sanomaan ”päivää” ranskaksi, englanniksi, saksaksi, japaniksi ja venäjäksi.

Lintujenkin avulla voi hahmottaa lapselle vuoden kulkua ja eri vuodenaikoja. 28.2. vietetään Kalevalan päivää, ja lintuteemaan voisi yhdistää tutustumisen kalevalaiseen perintöön, kuten 5/4-tahtilajiin. Helpoimpana tapana voisi olla höyhenrentoutus yhdistettynä tuutulauluun ”Nuku, nuku nurmilintu”

(kalevalainen sävelmä). Lapset lepäisivät peitteellä, ja joko opettaja tai vanhemmat saisivat silitellä heitä höyhenillä. Tutuissa tuutulauluissa ei välttämättä edes huomaa normaalista neljäsosasykkeestä poikkeavaa poljentoa.

Jatkossa tunneilla voisi olla musiikkimaalausta ja esimerkiksi sadutusta. Sadutuksessa lapset pääsevät vapaasti kertomaan ajatuksiaan siitä, mitä kuvassa tapahtuu sillä hetkellä tai tulevaisuudessa. Opettaja kirjaa tarinan ylös. Musiikkimaalauksessa kuunnellaan kappaletta, joka saa kuuntelijan mielikuvituksen liikkeelle, ja muutetaan siitä heräävät assosiaatiot jokaisen omaksi taiteelliseksi teokseksi. Musiikkimaalauksessa voi käyttää monia eri työtapoja (piirustus, maalaus, askartelu). Tärkeää on kuitenkin antaa jokaiselle työrauha ja aikaa keskittyä omaan tekemiseen. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen, 1993, 105.) Tekemistä voi laajentaa vaikka pöytänukketeatteriin tai soitinsatuihin – vain mielikuvitus on rajana.

Kunnaksen kuviin perustuen on tehty myös valmiita laulukirjoja, kuten 2010 *Koiramäen laulukirja* ja 2011 *Seikkailijan laulukirja*. Kappaleita on valittu laidasta laitaan, eikä kaikkia ole mielestäni suunnattu lapsille.

5.3 Kuvituksen merkitys

Kuvittaja ja graafinen suunnittelija Mika Launis on pohtinut kuvituksen merkitystä. Hänen mielestään kirjan kuvituksen yhtenä tehtävänä on fyysistää ja voimistaa tarinan luomia mielikuvia. Lukijalle kuvitus on toisin sanomista ja se luo kirjaan vuorovaikutuksen.

Aika kuluu kuvissa lapsen ehdoilla, lapsen kykyjen mukaan tehdä huomioita, tunnistaa asioita ja arvottaa niitä. Kuvat ovat tarinassa lapsen oman aktiivisuuden maisemaa, jossa lapsi itse kertoo tarinan uudestaan ja uudestaan – omin sanoin. (Rättyä & Raussi, 2001, 69.)

Lastenkirjailija Markus Majaluoma kertoi ajatuksia herättävästi seuraavaa:

Tarinalla ei ole niin merkitystä, mutta kuvalla on. Ne antavat sinulle tunnelman, ne vievät sinua eteenpäin, ne antavat täkyjä, ne levittäytyvät maailmaksi sinun ja lapsesi eteen. Jos hiljenet, lapsi kysyy sinulta jotain, vastaat – kuvien perusteella, kerrot maailmasta omin sanoin, omalla äänelläsi. Lapsi kuuntelee

sinua, tarinaasi, eikä sen suinkaan tarvitse olla kirjan teksti, tuskin usein onkaan. Tärkeämpi on sinun äänesi, ja nyt se ei olekaan käskyäni, vaan kertova, välittävä, maalaileva ja kiinnostava.” (Rättyä & Raussi, 2001, 22.)

Majaluoma on myös kertonut, että kuvakirjat ovat kiehtovin ja antoisin osa hänen työtään. Hän arvostaa kuvakirjaa ja jopa pelkää sen mahdollisuuksia muokata pienen lapsen maailmankuvaa. (Rättyä & Raussi, 2001, 24.)

6 YHTEENVETO

Olen aina arvostanut hyviä lastenkirjoja ja nähnyt, kuinka suuri merkitys niillä on varsinkin pienelle lapselle. Lapsen ensimmäisissä kuvakirjoissa, katselukirjoissa, on kuvattuna vaikkapa vain yksinkertainen pallo tai jokin eläin, mutta siitä se kuvien katselu lähtee. Kielenkehitys saa alkunsa: kohta paa onkin jo pallo. Vähitellen lapsi havaitsee, että kirjan kuvassa on pallo, aivan kuten hänen lelulaatikossaan. Pienistä havainnoista syntyy vähitellen suurempia kokonaisuuksia.

Pohtiessani liikenneruuhka-kuvaa sain valtavasti ideoita, mihin kaikkeen tuota voisi laajentaa. Lapsi saattaa nähdä kuvassa erilaisia asioita kuin me aikuiset. Joulun aikaan käytin musiikkileikkikoulussa kuvia kirjasta Joulupukki ja noitarumpu. Jo muutamasta kuvasta saimme vaikka mitä virikkeitä. Revontulet olivat eräs asia, joka kiehtoi lapsia, ja saimme siitä aikaan musiikkimaalauksen vesiväreillä. Olen haaveillut käyttäväni jossain vaiheessa koko vuoden Kunnaksen kirjoja muskarin motivaatiovälineenä. Esimerkiksi Herra Hakkarainen voisi olla se hahmo (lisänä vaikkapa pehmolelu), joka seikkailisi kaikkina vuodenaikoina lasten mukana.

Selaillessani kuvakirjoja, tulin hyvälle tuulelle. Kuvissa on todella paljon piilomerkitseviä asioita, jotka aukeavat vasta aikuisena. Lintujen muutto-kuvassa yhdellä kottaraisella on Finnair-lippalakki: mieleeni tulivat lauseet ”Suosi suomalaista” ja ”Illaksi kotiin – Finnair”. Jos olisin lintu, matkustaisin paljon mieluummin lentokoneella kuin räpyttelisin siipiä ties kuinka kauan, päästäkseni määränpäähän.

Opin arvostamaan entisestään kuvittajan työtä. Mauri Kunnas on käyttänyt lukemattomia työtunteja ottamalla asioista selvää ennen kuin hän on ruvennut piirtämään. Kädenjälki on huolellista, yksityiskohtia unohtamatta. Vaikka Mauri Kunnas ottaa tietyllä tavalla kantaa maailmassa tapahtuviin asioihin, hän ei minun mielestäni tietoisesti ohjaa tekemään asioita tietyllä tavalla. Se, että hän piirtää mieluiten koiria, on todella fiksu valinta. Kuten hän on itse todennut, koiran voi piirtää minkä näköiseksi tahansa, ilman että kukaan ottaa siitä kuonoonsa. Eihän noille koirille kukaan voi olla vihainen.

Uskon kuvan monipuolisiin vaikutuksiin, eikä sen voimaa tulisi aliarvioida. Kirjoittaessani opinnäytetyötä jouduin pysähtymään itse kuvan äärelle ja irrottautumaan katselijan rooliin. Huomasin kuvissa ainutlaatuisia yksityiskohtia, joita en aikaisemmin tajunnutkaan olevan. Edelleen ihmettelen, kuinka Kunnas on ilmentänyt liikettä ja saanut hahmot näyttämään niin eläviltä. Minulle avautui aivan uusi maailma suhteessa kuviin ja lasten kuvakirjoihin.

LÄHTEET

- Aaltonen, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 1998. Lapsen aika. Porvoo: WSOY.
- Ahola, A. & Nikulainen, J. 2010. Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. Helsinki: WSOY.
- Alho, E., Hautsalo, H. & Perkiö, S. 1992. Kuuntelun aika. Porvoo: WSOY.
- Forsman, A. & Piironen, L. 2006. Kuvien kirja: Kuvataideopetuksen käsikirja perusopetukseen. Vammala: Tammi.
- Heilala, K. 2010. Mauri Kunnas: Koiramäen laulukirja. Keuruu: Otava.
- Heilala, K. 2011. Mauri Kunnas: Seikkailijan laulukirja. Keuruu: Otava.
- Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piironen, A. & Mäkinen, L. 1993. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Espoo: Fazer Musiikki.
- Ilkka, P. 2013. Kuvallisen ilmaisun mahdollisuudet musiikkileikkikoulussa. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.
- Järvenpää, K. 2011. Lasten kuvakirjan kuvitus ja taitto. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, AMK-opinnäytetyö. Viitattu 23.2.2015. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/handle/10024/35375>
- Karjalainen, E. & Taina, H. 1982. Upo-Nallen ystäväkirja. Helsinki: WSOY.
- Kunnas, M. & Kunnas, T. 1993. Hurjan hauska autokirja. Keuruu: Otava.
- Kunnas, M. & Ikävalko, R. 1987. Hullunkurinen lintukirja. Jyväskylä: Gummerus.
- Ollaranta, R. & Simojoki, M. 1989. Laulan lasten lailla: Musiikin varhaiskasvatuksen opas. Keuruu: Otava.
- Rättyä, K. & Raussi, R. 2001. Tutkiva katse kuvakirjaan. Jyväskylä: Gummerus.
- Sonninen, L. 2009. Minä, Mauri Kunnas. Keuruu: Otava.

Käytetyt musiikkikappaleet:

Autolaulu (suomalainen kansanlaulu): Hongisto-Åberg, M. & Viitaila-Pulkkinen, E. 1990. Lasten laulupuu. Helsinki: Lasten Keskus.

Bussilaulu (englantilainen kansansävelmä): Pyötsiä, M. 1993. Tule, tule leikkiin: Lasten laululeikkejä. Espoo: Fazer Musiikki.

Helikopteri (säv. Markku Haavisto & Henry Stucki, san. Markku Haavisto): Kari, V. 2010. Matkustan ympäri maailmaa: Lasten laulumatka. Helsinki: F-Kustannus.

Hälytysajoneuvot (säv. Kaisa Eskonniemi): Sopanen, S. & Kaikkonen, M. 2001. Leikkitunti. Keuruu: Otava.

Koiraräppi (säv. Soili Perkiö, san. Hannele Huovi): Perkiö, S. & Huovi, H. 2010. Karvakorvan laulupurkki. Helsinki: Tammi.

Kolme varista (suomalainen kansanlaulu): Pohjola, E., Sariola, E. & Simola-Isaksson, I. 1985. Piiri pieni pyörii. Joensuu: Fazer Musiikki.

Konkkis (suomalainen kansansävelmä): Ollaranta, R. & Simojoki, M. 1989. Laulan lasten lailla: Musiikin varhaiskasvatuksen opas. Keuruu: Otava.

Matkalaulu (säv. Peter Ohls): Pohjola, E., Sariola, E. & Simola-Isaksson, I. 1985. Piiri pieni pyörii. Joensuu: Fazer Musiikki.

Minä pajailen (säv. Elina Laakso): Alho, E., Hautsalo, H. & Perkiö, S. 2002. Vauvojen laulun aika. Porvoo: WSOY.

Muotilaulu (säv. Soili Perkiö, san. Hannele Huovi): Perkiö, S. & Huovi, H. 2010. Karvakorvan laulupurkki. Helsinki: Tammi.

Nuku, nuku nurmilintu (Kalevalainen sävelmä): Ollaranta, R. & Simojoki, M. 1994. Meidän muksun laulut ja leikit. Keuruu: Otava.

Peipposen pesä (säv. Usko Kemppi): Kari, V. 2009. Kultainen lastenlaulukirja. Helsinki: F-Kustannus.

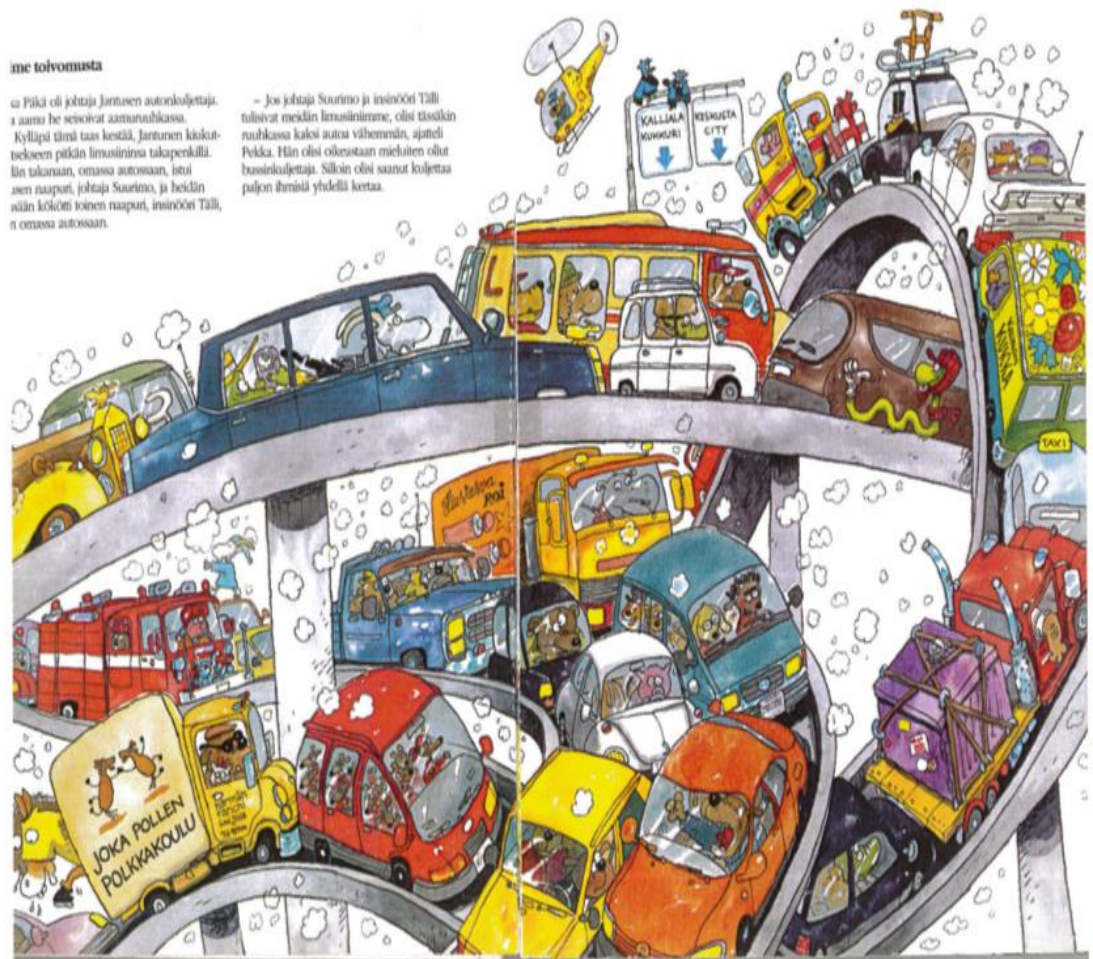
Perheauto (säv. Géza Szilvay): Szilvay, G. & Hyrske, T. 1990. Rytmiiviikarin TA. Vaasa: Tammi.

Pii, pii, pikkuinen lintu (suomalainen kansansävelmä): Pohjola, E., Sariola, E. & Simola-Isaksson, I. 1985. Piiri pieni pyörii. Joensuu: Fazer Musiikki.

Tii ja Tyy (säv. Anna Sammalkorpi): Alho, E., Hautsalo, H. & Perkiö, S. 2002. Vauvojen laulun aika. Porvoo: WSOY.

LIITTEET

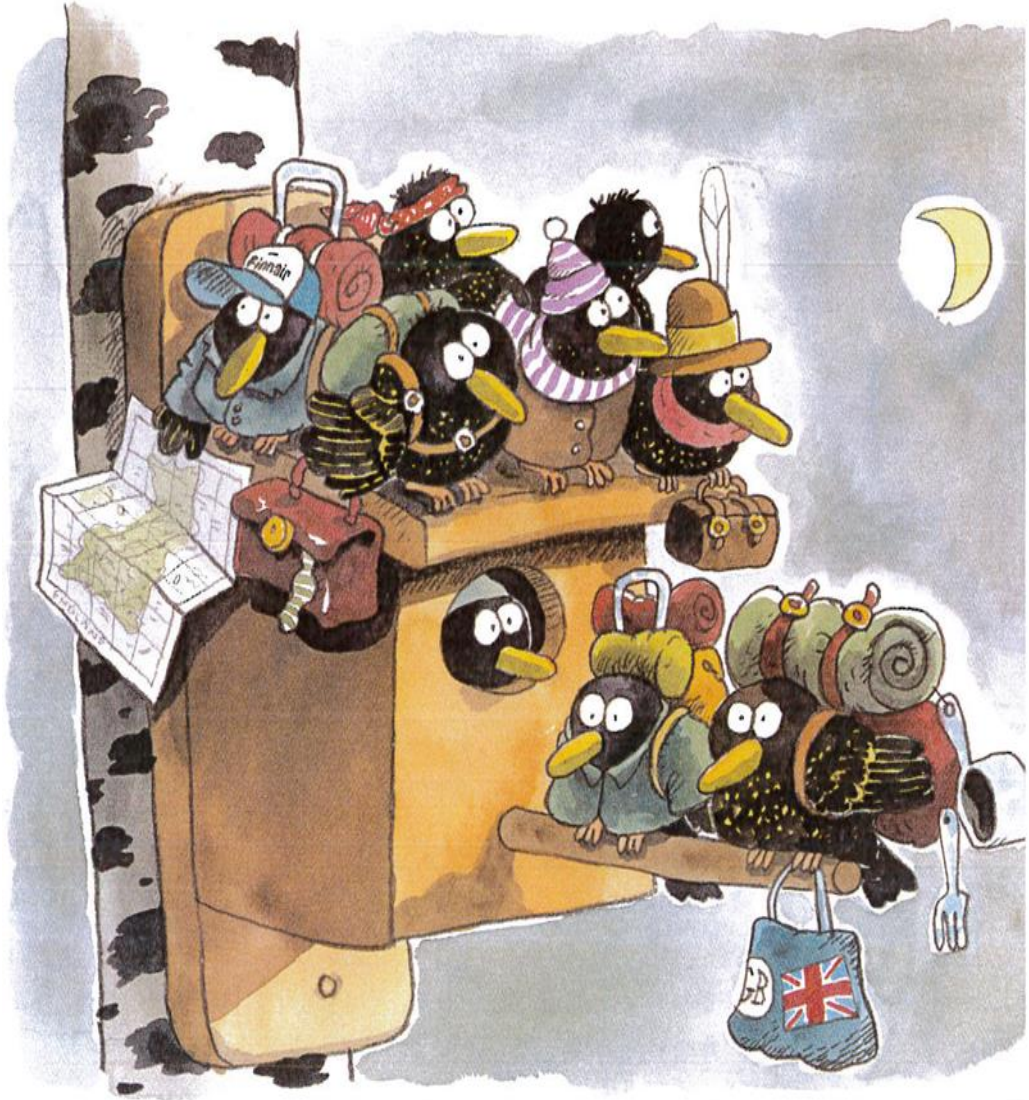
Liite 1.

Hurjan hauska autokirja (Kunnas, 1993).

Liite 2.

Nuoret kottaraiset lähtevät ensimmäiselle muuttomatkalleen ilman vanhempia ja keskellä yötä. Rohkeaa porukkaa, mutta mistä ne tietävät minne mennä? Sitä eivät tiedemiehetkään osaa selittää. Meikäläiset kottaraiset viettävät talvensa Länsi-Euroopassa, etenkin Englannissa.

Hullunkurinen lintukirja (Kunnas, 1987).